

Van 't Sant heeft in Londen verscheidene functies gehad, maar als zijn belangrijkste functie beschouwen wij dat hij in opdracht van de koningin op onderzoek uitging telkens wanneer zij over een bepaalde persoon of een bepaalde zaak nadere informatie begeerde – méér informatie dan zij van de steeds door haar gewantrouwde ministers meende te krijgen. Van 't Sant liet dan in de regel niet blijken dat hij inlichtingen inwon die voor de koningin bestemd waren, zij het dat hij, teneinde meer confidenties uit te lokken, soms wèl klare wijn schonk. 'Als u zaken hebt van belang met Hare Majesteit, kent u mij dan daarin', zou hij begin juli '40 tegen minister Dijkhoorn gezegd hebben, 'want ik ben de vertrouwensman van Hare Majesteit. Hare Majesteit doet niets buiten mij om.'¹ Dijkhoorn meende dat van 't Sant met die woorden 'hoog opgaf' van de 'invloed' welke hij op de koningin had² – een invloed waardoor Dijkhoorn later meende ten val gebracht te zijn. Hád van 't Sant veel invloed? Wij betwijfelen het. Eigen staatkundige denkbeelden had hij niet – wat hij op dat terrein voor wenselijk hield, had hij eenvoudig van de koningin overgenomen: zij dacht niet met hem, hij dacht met haar gelijk op. Hij was een oude politierot: listig, maar zodra hij met grotere verbanden te maken kreeg, kon hij van naïveteit, zelfs van domheid getuigen. Natuurlijk streelde het hem in hoge mate dat hij in de onmiddellijke omgeving van de koningin zulk een vertrouwenspositie bezat (hij werd er, zonder het te beseffen, door velen fel om benijd), en wij willen ook wel aannemen dat hij zich moeite gegeven heeft om zich te handhaven en daartoe soms de achterdocht van de koningin tegen bepaalde personen heeft versterkt. Van invloed zijnerzijds in algemene zaken is, menen wij, geen sprake geweest; hij werd door de koningin volstrekt gedomineerd. Gerbrandy, die niet alleen met de koningin maar ook met van 't Sant veel contact gehad had, zei ons in '55: 'Hij had geen enkele invloed op haar, hij was *His Master's Voice*.'³ Citeren wij van 't Sant zelf: 'Ik had iemand' (de koningin), verklaarde hij in '49 aan de Enquêtecommissie, 'die ik dienen moest, wier bevelen ik had op te volgen, die met anderen daaromtrent niet in verbinding kwam en die mij zeide: 'Zo doe ik het en zo gaat het.' Die bevelen heb ik uitgevoerd.'⁴

Dat laatste doende kwam van 't Sant (wij vrezen dat de koningin dat onvoldoende beseft heeft) voortdurend in een scheve positie te verkeren. De buitenwereld merkte slechts dat hij, vaak in een sfeer van vleierij die hem niet sympathieker maakte, inlichtingen inwon (hij noteerde ze na elk contact

¹ Getuige Dijkhoorn, *Enq.*, dl. IV c, p. 189. ² A.v., dl. V c, p. 63. ³ Gerbrandy, 14 nov. 1955. ⁴ Getuige F. van 't Sant, *Enq.*, dl. VIII c, p. 440.